

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Prof. Dr. Albert-Peter Rethmann

Disertační práce:

René Milfait, Dítě jako zboží v prostituci. Perspektivy teologicko-etické reflexe

Posudek školitele

R. Milfait se v předložené disertaci zabývá palčivým a kontroverzním, často ještě tabuizovaným tématem: komerční sexuální zneužívání dětí. Svou práci člení do tří velkých částí. Část A představuje fenomén a shrnuje nejdůležitější výsledky bádání o rozsahu a důsledcích sexuálního zneužívání dětí, o profilu obětí a pachatelů a představuje aktuální legislativní situaci v České republice. Představení rozměrů a příčin sexuálního zneužívání dětí je přesvědčivé. Zvláště zajímavou se jeví klasifikace příčin a prezentace psychologických podmínek (vlastní zkušenost s násilím a zneužitím aj.), které děti do prostituce vhánějí. Konkrétní zkušenosti, které autor uvádí např. na s. 22, dávají tušit psychickou zraněnost a důsledky, jež zneužívané děti musí nést. To se týká především vztahu k vlastnímu tělu, jak autor právem zdůrazňuje. Zde jsou pomocí pojednání o vztahu těla a duše, nacházející se na různých místech předkládané disertace. V části B rozpracovává autor základnu etické reflexe, jež ústí v části C do konkrétních návrhů k zacházení s pojednávaným fenoménem dětské prostituce. Shrnující kapitoly na závěr větších úseků slouží jako ukazatelé v bohatém, autorem prezentovaném materiálu.

Předkládaná práce svědčí o široce založeném studiu relevantní aktuální literatury k tématu a o nadmíru rozsáhlé informovanosti autora. R. Milfait recipuje ve velké šíři dostupnou literaturu, a to jak relevantní teologicko-etické vědecké práce, tak – zcela v interdisciplinárním zájmu práce – sociálně-vědecké a právnické výzkumy dostupné v českém a německém jazykovém prostoru. Tak se ukazuje, že se v této oblasti vyzná jako málokterý jiný autor a je závažným partnerem v boji s komerčním sexuálním vykořisťováním dětí.

Přece je však vzhledem k obhajobě třeba zmínit některé slabiny práce. Hned na začátku získá čtenář dojem, že autor neformuluje vždy zcela exaktně: na s. 11 jsou zmiňováni m. j. rodiče, církve i jednotliví občané, „včetně dětí a křesťanů“. Na s. 13 (2. odstavec) hledá čtenář tři zmíněné formy, na s. 14 dole jsou však citované čtyři formy komerčního sexuálního zneužívání. Smysl druhé věty posledního odstavce na s. 110 („Jeho prostřednictvím...“) je recenzentovi nejasný. Stejně tak zůstává poslední věta oddílu 2.1.3 na s. 123 těžko pochopitelná. Aristotelovo dílo zmiňované na s. 124, poslední odstavec, je Etika Níkomachova (jak je dobře citováno v poznámce).

Část B představuje etickou reflexi autora. Klade zde základ pro specifickou perspektivu, z níž hodnotí a zpracovává empirický nález představený v části A. Jsou zde představeny důležité

kategorie etického posuzování a jednání, které hrají v předložené disertaci vpravdě klíčovou roli.

Ve velkých částech jsou autorova vyvození přesvědčivá. Přece jen by však měl v rámci obhajoby ještě jednou objasnit pojmy „mravnost“ a „moralita“. Je na s. 111, řádek 4 myšlena namísto „morality“ „mravnost“? Není zde uvedená definice pojmu „mravnost“ v rozporu s definicí na s. 117, poslední odstavec (mravnost coby „souhrn všech zásad lidské praxe“) a užití pojmu na s. 182, poslední odstavec, pátý řádek? Není také na s. 121, 2. odstavec, 4. řádek myšlena namísto „mravnosti“ „morálka“, když se hovoří o příkazech a zákazech v étosu jednotlivce? Co znamená pojem „morální étos“ na s. 182?

Na s. 120 zajímá recenzenta vztah individuální morálky a morální kvality institucí. Struktury a instituce mají morální kvalitu jen v odvozeném smyslu. Moralita ve vlastním smyslu přísluší jen osobám. Na s. 258 odkazuje autor na odpovídající myšlenky papeže Jana Pavla II.

Na s. 121 zmiňuje R. Milfait v posledním odstavci kategorii „naprostého moraliter bonum“. Je však přinejmenším pochybné, zda na rozdíl od skutků, jež mohou být pojednány jako „malum in se“, existují skutky, které nezávisle na intenci a okolnostech jsou vždycky dobré („bonum in se“). Má autor na mysli takové skutky? Není druhá věta tohoto odstavce („Hledisko získává...“) tautologická?

V odstavci o epikii myslí autor na s. 126, 2. odstavec pravděpodobně spíše to, co je tradičně nazýváno „gradualita“. Proč se na tomto místě následně píše o potřebách dětí, není čtenáři jasné.

Pro obhajobu je dále zajímavá stěžejní otázka, jak nahlíží autor vztah lidské svobody (reflektováno v kap. 3.6, s. 179nn) a lidské důstojnosti. Souvislost obojího zakládá následně také široké vyjádření diskursu o svobodě v disertaci.

Zdá se, že pasáže věnované „morální vině“ jsou částečně v protikladu k ostatním výpovědím autora. Existuje morální povinnost skutečně „nezávisle na subjektu jednání“ (s. 241, poslední odstavec)? Nestojí toto v protikladu k výpovědi na s. 242, že „osobní vinu lze ... označit za porušení vlastní identity, za odcizení vlastnímu bytostnému Já“, a k tomu, co bylo výše řečeno o pojmu „mravnost“?

Pozitivní na této hlavní části B je, že reflektuje nejdůležitější, zde relevantní kategorie: hřích, chudoba, práce, smysl trestu etc. Nezvyklý a z pohledu etiky správný je autorem poskytnutý pohled na pachatele ne jako na jakéhosi „ne-člověka“, nýbrž právě jako na člověka, jenž musí nést důsledky svých těžkých pochybení, kterému je však nabídnuta šance k obrácení. Zde zaznívá proprium křesťanské etiky (kap. 8).

V části C shrnuje R. Milfait konkrétní návrhy, jak je možné přistoupit k problémům komerčního zneužívání dětí. Ačkoliv by k zamezení opakování (srov. s. 358) bylo snad užitečnější systematické představení s ohledem na různé aktéry (stát: právo, trest, prevence, vzdělávací instituce, církve, sociální práce etc.), je třeba si přát, aby to, co zde stojí o nositelích odpovědnosti ve státě, společnosti a církvích, bylo bráno vážně. Jako dobrou ilustraci možného začátku práce s fenoménem dětské prostituce uvádí R. Milfait příkladné instituce a akce, které se v posledních letech na bitevním poli proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí osvědčily.

Při pohledu na užití prameny je nápadné, jak široce a intenzivně je autor informován. Jen dva z pramenů na s. 21 (časopis Cosmopolitan a server www.super.cz) se jeví být pro seriózní vědecké zkoumání jako prameny nevhodné. K tomu jmenuje autor na s. 144 (srov. i seznam literatury) Waldenfels, ne Wandenfels. To samozřejmě nikterak neoslabuje dojem velmi kvalifikovaného a širokého výběru k tématu existující literatury.

Touto prací prokazuje R. Milfait, že je – a to navzdory zmíněným kritickým poznámkám recenzenta a formulovaným otázkám, které mohou být zodpovězeny v rámci obhajoby – pravděpodobně jedním z nejlepších znalců představené problematiky v České republice.

Praha, 17. listopadu 2007

